

מנקף מוסכמות של שירה

מאת אברהם הגורני

דוד רוקת, מרחן אבנים, שירים, פטרית פועלים, תשמ"א, 78 עמ'

בראש ספר שיריו תועד של דוד רוקת טובאה מרי חיים מולוויץ. כל מלה וסלה פרטית המציגה תרשה כפי האדם, הקביה נשיק לה וסעטר לה ונכונה בטנה עולם הרשי, ביסוי של אמנה. בסוף הספר, בשיר איברי, מדבר הספקן התנדדות בין האמונה בבוהה של המלה לבין מי שיועד את גבולותיה היתה והינה מנת חלקם של משוררים כאשר הם משוררים. ייתודו של דוד רוקת בגסיון המודע לסגל לשון שירית עברית אוניברסלית. ליצור מערכת מבוע מרדוקה הניתנת להתרגם לכל לשון חוץ שימור יסודות מסוימים המהווים את הגילון הפיוטי האישי שלו. התכוונות זו, בין שהיא תולדה של אכזבה ממתגוררת בת הביקורת המקומית ובין שהיא פרי תתירה להרי תבת חג המצטים לקולו מעבר לקהל קוראי העברית, היא תופעה שיש בה ענין. גילוייה טרם נחקרו באופן רציני ומשמעותה חורגת מהמקרה הפרטי של שירת רוקת.

אשר למקרה הפרטי: כל כשר שירים של משורר צריך להיכחד על פי מידת ההתקדמות לקראת השגת תאודאל השירי. התבסדות על סחסום לשון המקור מבלי לחתך, בכל זאת, על מה שנחשב בעיניו. למיצער, לגרעין שבלעדיו אי אפשר לו לשיר להיות שיר. אשר לטקומה של תופעה זו בשירתנו קשה למצוא לה מקבילות בדורות קודמים. אין ספק שגם יוצרים בעבר היו רואים בעין יפה פריצת שיריהם החוצה אולם ספק הוא אם בין שיקוליהם המואטים חסם השיקול. בדבר ומינותו של הסקסם לתרגום, מקום דומה. לעינינו הולך ונוצר דגם שירי שרכיביו מתגבשים במעבדה ניידת, ואולי הניידות היא היא הכשחה לשירים אישי של הבזקים וניתותם. רישום מדויק של ההרור, הגובה על כראת, סמל גוף. כמו לשמר לעד את מה שנראה עתה, ברגע החולף. והמעבדה הניידת, שבה מתרחש התהליך, היא המשורר הנודד. ולפי שנודד הוא בעולם כאילו עמו השירה נודדת. ושירה נודדת צריך שתהא ארוה היטב, ברוכות, ונחה להקלם. עדות להתוותה של פואטיקה הניידות ב.מנוער מחלום:

מנוער מחלום, במרחבים
מרוללי-חבצן, אתה משרטט תחיות
על נייר חלק. הישימון האתרי
עושה שמות בעקרונותך,
מירוד משקל מרברים שנכבדו.
קשה לתאר את אריסטו
כותב פרק פואטיקה במסוס (22)

מדוע קשה לתאר את אריסטו כותב פרקי סודי סיקה במסוס. האם משום ש. הישימון האתרי מפי חית ממשקלם של ענינים שהיו נחשבים, האם משום שבגבהים העקרונות אינם עומדים במבחן. האם משום שבהיותך מנוער מחלום גם נהמראה במסוס לא תסייע בידך. מה היה נגרע מאריסטו אילו היה נזקק למטוסים כדי להפיץ את תורתו במרכזי תרבות. להרצות. לשמוע ביקורת. אלא שלא אריסטו אלא הפואטיקה של רוקת במרכנו. מכיון שקשה לתאר את אריסטו כותב פרקי פואטיקה במסוס - הרי את הפואטיקה של השירה הפוערת ספת צריך מישהו אחר לכתוב.

בסמוך להצהרה האריסטוטלית דלעיל מתודעים אנן, כשיר פעם, אל נערה. שאוחה ידע הדובר שצ

אשר ידעה על מרכבותם של שירי יותר משידעתי אני (23)

איוה שימוש, לתועלת הכלל, עזתה הנערה בידיעה ההיא - אין לדעת. האם לשבתה נאמרים הדברים אם לגנותה גם זאת אין לדעת. המשורר, מכל מקום, מודע כיאד לתפיכתו את השירה ואיננו מוכן לוותר על הגדרותיו לגביה (24). עדיין לא. לניכת ריבוי ההצהרות מהקבל הרושם כאילו קשר נקטר נגד המשורר הכבוד, שלא חסץ להצטרף לכת כלשהי למען השתתף במסכת התהילה ההדדית. נאמן הוא לדרכו, שהיא אמנם אישית, אך עסקית וסקולה:

עמי איטי / ועצל ומלותי מידדות כסרגל / הישוב. (להודמות, 29)

כח איטוק רב נדרש כדי למהוד ולסרגל רגשות אנוש. מה גם בשעה שעל כפות המאזנים תהילה ופרסים מצד אחד וכדידות מצד שני. אך האם אין המצהיר, "לא פרטים כיקשתי / ולא הכרת-ישובת לאימית" (25) מעדיף על פניה הכרה בינדלאומית ו השיר, שלא כאבנים הנסתרות, עשוי ליעשות לאבן קלע. תאבנים שמידות דוד רוקת ביריביו הספררי

דוד רוקת

חיים אינם ממיטב שירי. שונה הוא בצקון לחשו שיר ש,תפילתי אבנים מתדרדרות אל גביא" (33). אין ספר מספרו בו לא יתורר ויצהיר אמונים לירוד שלי. הוא, הצליין הנצחי, עזרא זוסמן, לפני שנים הרבה, בהדרך לירושלים, צפה בפרקי סלעים שבי דרך העולה העירה כמי שחזה מברשו, תכופה סנוכה מידרדרת, / תקופה תלויח עלי בליטה" (שירים, 94).

אצל דוד רוקת התפילה היא בחינת "אבנים טיררי היות אל גיא", זו תפילה רועמת מאד אם אפשר לומר כן. שונה מאד מ,לחש תפילת ידיים" המלווה את סיום שירו של זוסמן. והן השיר הרוקחי, בו משובצת השירה, במוצער עוסק באהבה. אהבה, על מנת הארניים / כבודות כיאך שער הניא", זו אהבה התלויה במקום. תלויה גם בכיווני הרות של הזמן. אלא שזמן אצל דוד רוקח הוא גם "אבן ומצפון האבן" (הוסן, 37). דבר מה שהתקשה, שהתגבש, שהיה לפסל עדות של רגשות מצומצמים, הוא, העושה דברים לשעה" (מרוצעים, 10) איננו אלא בן בית בנצח. העולם מלז זימונים זימונים. שעה שנתלשת מלוח כדי לקבוע סגישה עם שעה אחרת. כנס שאוצר רגע. הזמן הזה הוא. למעשה, זמן לא זמן (44).

אתה כאן אתה שם. הנוכחות במרנזים. לעתים גם המצפון. לא כל-שכן השיר

בתנאי ניידות אשר כאלה מתערערות המוצקות. השירה, שמטבעה, שמרנית היא כיצד היא משת" מרת איסוא. כיצד חיים בכסיפה אחת השינויים והארי רים והשורות הפיוטיות. אלא שיש שנדמה, כי התמר רת הללו אינן אלא בחינת גירוי מתמיד כדי לראות, בהארת פאתוס, מציאות העלולה ליהפך שגרתית. כשיר ארכקים יום מדובר בהארת סתע כזאת:

ולסתע ירושלים לעת פריחת סל על כיתרי ארניה (46)

וזאת לאחר ארבעים יום של החקרשות. כמו להוריד תורה פראש ההר. נצנוץ של התגלות. חרשים מתרי דדים. זקוקים חמיד להתנערות מחודשת. פתאומית. לקצב של מסע. להתרחקות כדי געגועים לשיבה. והיר מפני סכנות. לא להיות כמו האחרים. לא להיתפס לרטוריקה. לא לתלוש פסוקי תנ"ך מהקשרם. ככסקל נגד אפשר לבנות בנין שירי על אימרות של רבי פלוני ואלטונוי. להסיק חשמל משמות כמו מסטרנק. פאל צלאן. אפילו עגנון. אפשר לשלב ציריך ובזל. ולהעמיד צירופים משירי נכר כגון:

כרכילירענכים בין סלמיה של גרשבל חשופים למילחי הקיץ חשופים לתזוויות-סתח עיקשת צמיתם במרשה: שירי בכנר (67)

מהכל הוא, ומירת הנסן הנושאת אשכול או אשי כולות" (אבן שוסן). אבל מה שמחבב עלי את שירי דוד רוקח הוא גם ההיגד הכא...כדשים של יומני

שהם לרוב שירי-אהבה או ריווח על חניות-ביניים

מבטעות, מזמרצים לעתים קולות מיערות פולין שהיו פעם מילדתי הראשונה

(צובר זכרונות, 70)

ו,אושקת-סתאים של המלי" איננה מניחה לו לנווד לשכות. והציגים "אשר ירשת באמרי אף הן, ואמנם: איך להשיב את שאינו/להשיב" היא האמירה בה נפתח ספר השירים הנוכחי. והוא ספר של שירים תועים, מחטשים, מתגעגעים. פלאים הכרת ערך עצמם ועם זאת ספקנים. עם כל חכמתם. קלוח מעבר שבהם מהכא להחם. ותגורותם במיסככות. שיחרי שירי של רוקח ישמח עליהם. יזכרו קוד-מיהם. יצפו להבשך.